

Suomalaisten lääkäreiden mielipiteet eutanasiasta ja lääkäriavusteisesta itsemurhasta

LT Reetta P. Piili

LT Elina Tolvanen

TtT Minna Hökkä

LK Milja Arminen

VTM Jukka Vänskä

Prof. Pekka Louhiala

Prof. Juho Lehto

Johdanto

- Suomen Lääkäriliitto on kartoittanut lääkäreiden mielipiteitä eutanasiasta ja lääkäriavusteisesta itsemurhasta vuodesta 1993 lähtien
- Vuosien 1993, 2003 ja 2013 kyselyt lähetettiin satunnaisotokselle alle 65 v. lääkäreitä
- Vuosina 2020 ja 2023 kyselyn kohdejoukkona oli koko Lääkäriliiton jäsenistö (lääkäri- ja opiskelijajäsenet)
- Tavoitteena on saada ajantasaista tietoa eutanasiaa ja lääkäriavusteista itsemurhaa koskevista mielipiteistä sekä näissä tapahtuneista muutoksista

Tutkimuksen toteutus

- Tampereen alueen ihmistieteiden eettisen toimikunnan puoltava lausunto 9.5.2023 (72/2023)
- Kyselyn sisältövaliditeetin arviointi tehtiin kesällä 2023
- Sähköinen kysely lähetettiin 7.11. - 4.12.2023
 - Lähetys Lääkäriliiton kaikille jäsenille, jotka eivät olleet kieltäneet kyselyjen lähettämistä ja joiden sähköposti oli liiton tiedossa
 - $n = 28\,534$
 - Saatekirje ja tutkimustiedote lähetettiin kyselyn mukana

Aineisto

- Vastauksia yhteensä: **8857** (vastausprosentti **31 %**)
- Kohdejoukko 28 534 lääkäriä tai lääketieteen opiskelijaa, joilla yleensä jo rajattu oikeus toimia lääkärinä (4. vuotta opintoja)
 - Naisten osuus sekä vastaajissa että kohdejoukossa 58%
 - Yli 64-vuotiaita vastaajista 30% ja kohdejoukosta 23%
- Aineiston katsotaan edustavan suomalaisia lääkäreitä (Lääkäriliittoon kuuluu n. 91% lääkäreistä)

Määritelmät 2023 kyselyssä

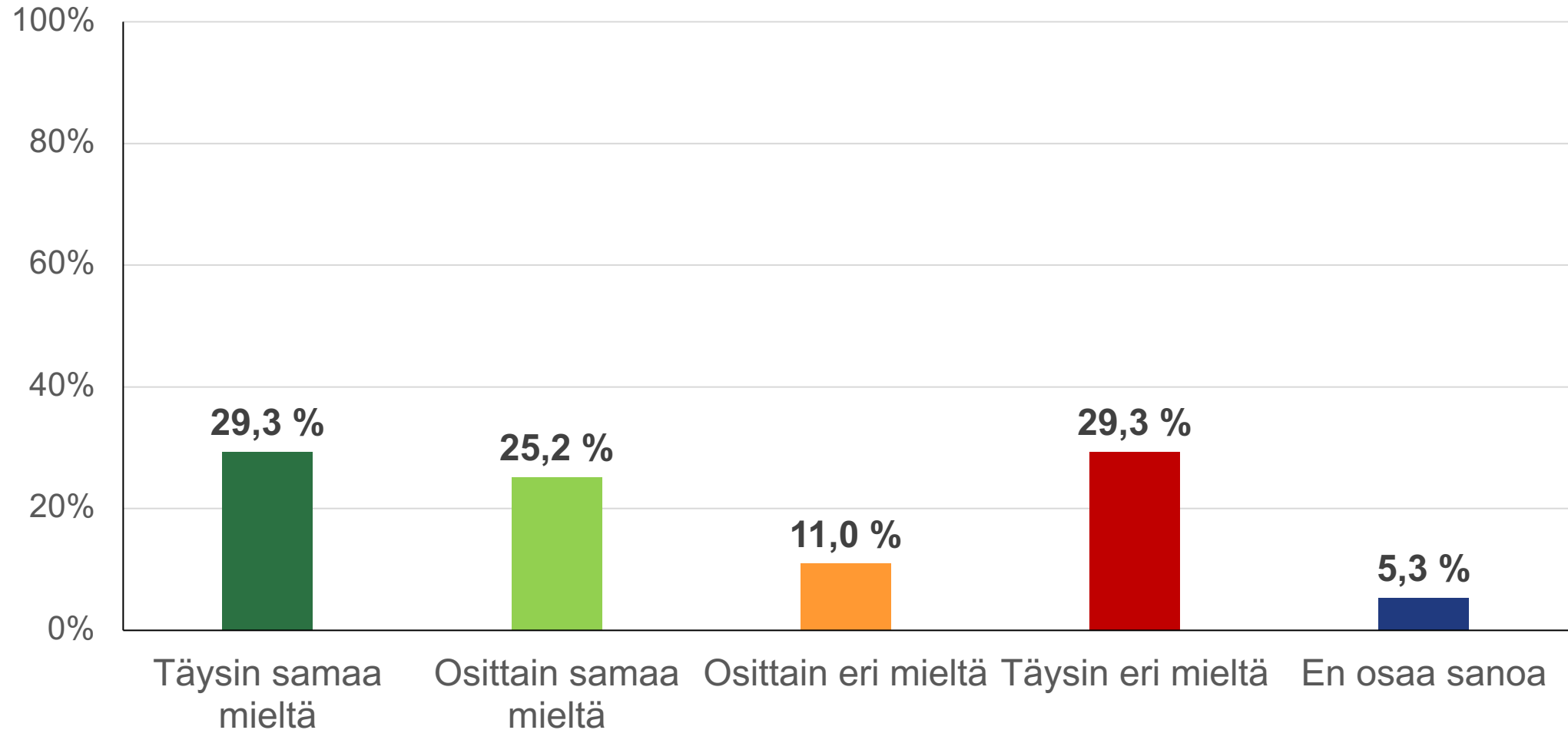
- *Lääkäriavusteisella itsemurhalla tarkoitetaan sitä, että henkilön vapaaehtoisesta ja oikeustoimikelpoisesta pyynnöstä lääkäri saattaa hänelle käyttöön lääkkeitä, joita ottamalla hän voi tehdä itsemurhan.*
- *Eutanasialla tarkoitetaan henkilön vapaaehtoisesta ja oikeustoimikelpoisesta pyynnöstä tapahtuvaa lääkärin tarkoituksellisesti suorittamaa henkilön elämän päättämistä lääkkeitä antamalla.*

Ennakkotuloksia 2023 aineistosta

- Aineistoa on paljon eikä kaikkea ole vielä analysoitu
- Ei vielä tieteellistä vertaisarviointia
- Esityksessä mukana kaikki vastaajat, ellei toisin ole ilmoitettu
 - v. 2023 mukana myös eläkkeellä olevat lääkärit ja opiskelijajäsenet
 - Vastaajien määrä vaihtelee kysymyksittäin, sillä kaikki vastaajat eivät ole vastanneet kaikkiin kysymyksiin
- Esityksen tulostulosten otsikot vastaavat kyselyssä esitettyjä väittämiä

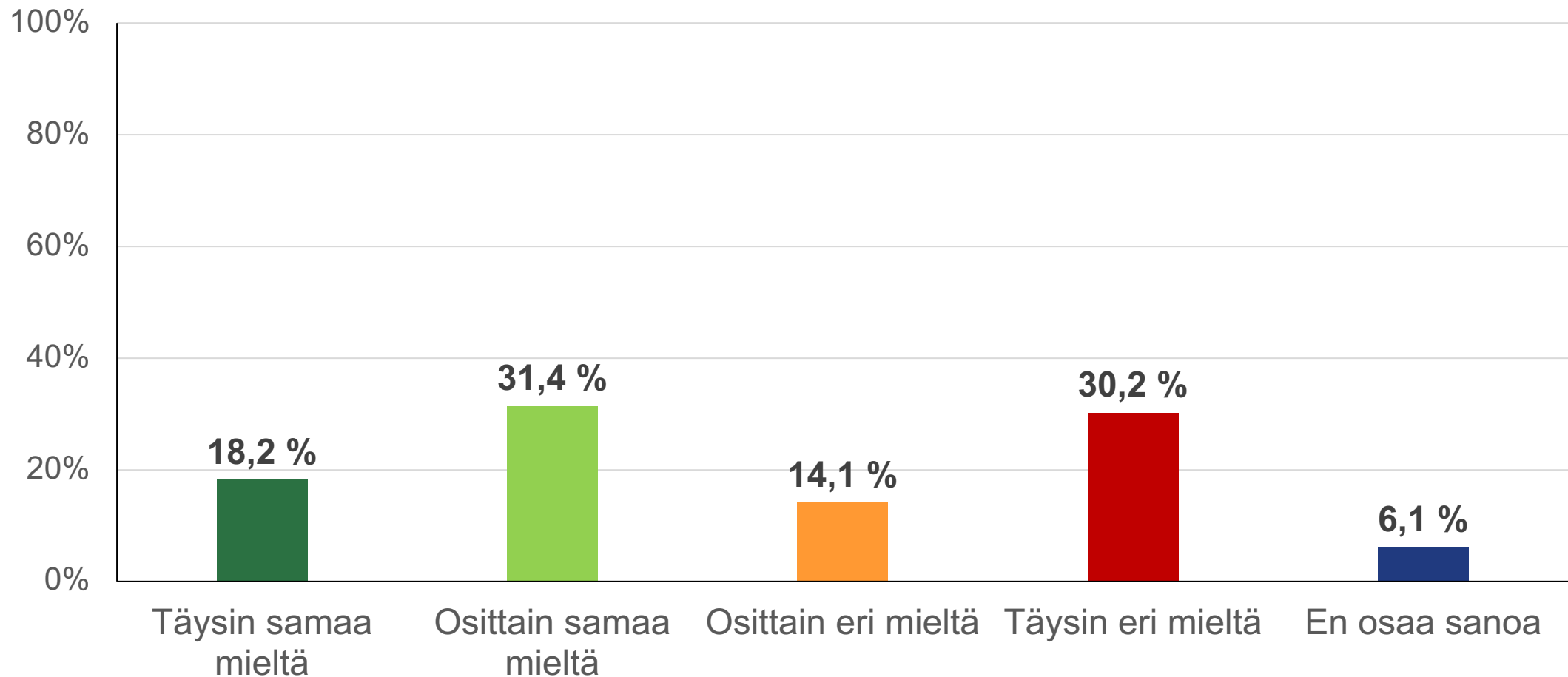
Eutanasia tulisi laillistaa Suomessa

n = 8834, kaikki vastaajat v. 2023

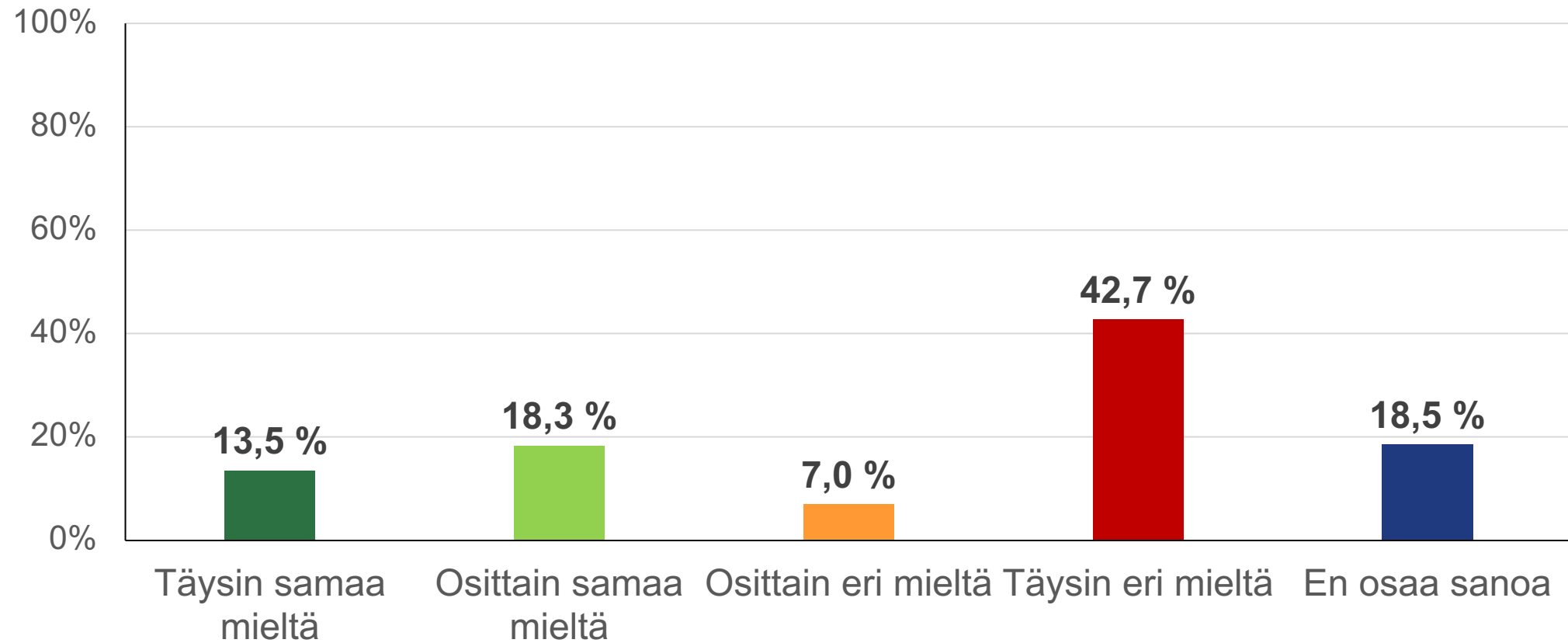
Lääkärin tulee voida avustaa potilastaan itsemurhassa

n = 8819, kaikki vastaajat v. 2023

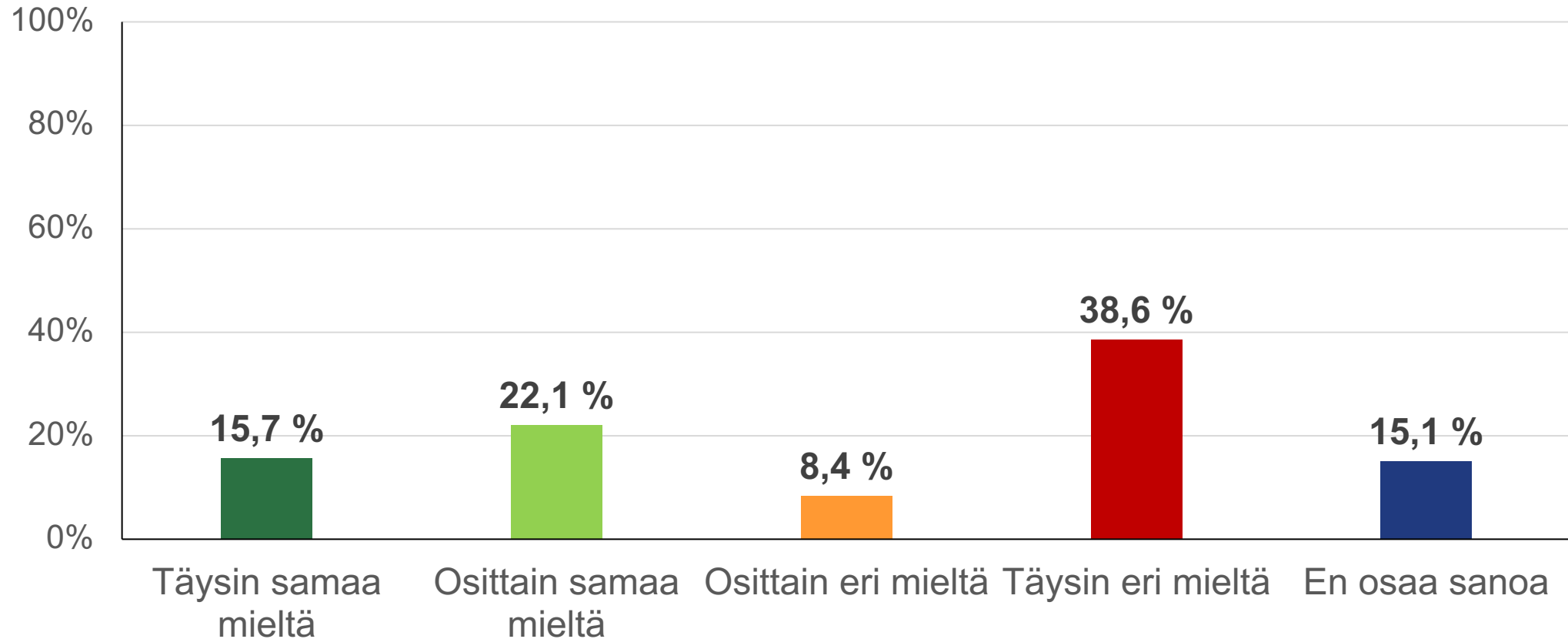
Jos eutanasia olisi Suomessa sallittua, voisin itse joskus harjoittaa sitä

n = 8829, kaikki vastaajat v. 2023

Voisin itse avustaa potilasta itsemurhassa, jos se olisi Suomessa sallittua

n = 8815, kaikki vastaajat v. 2023

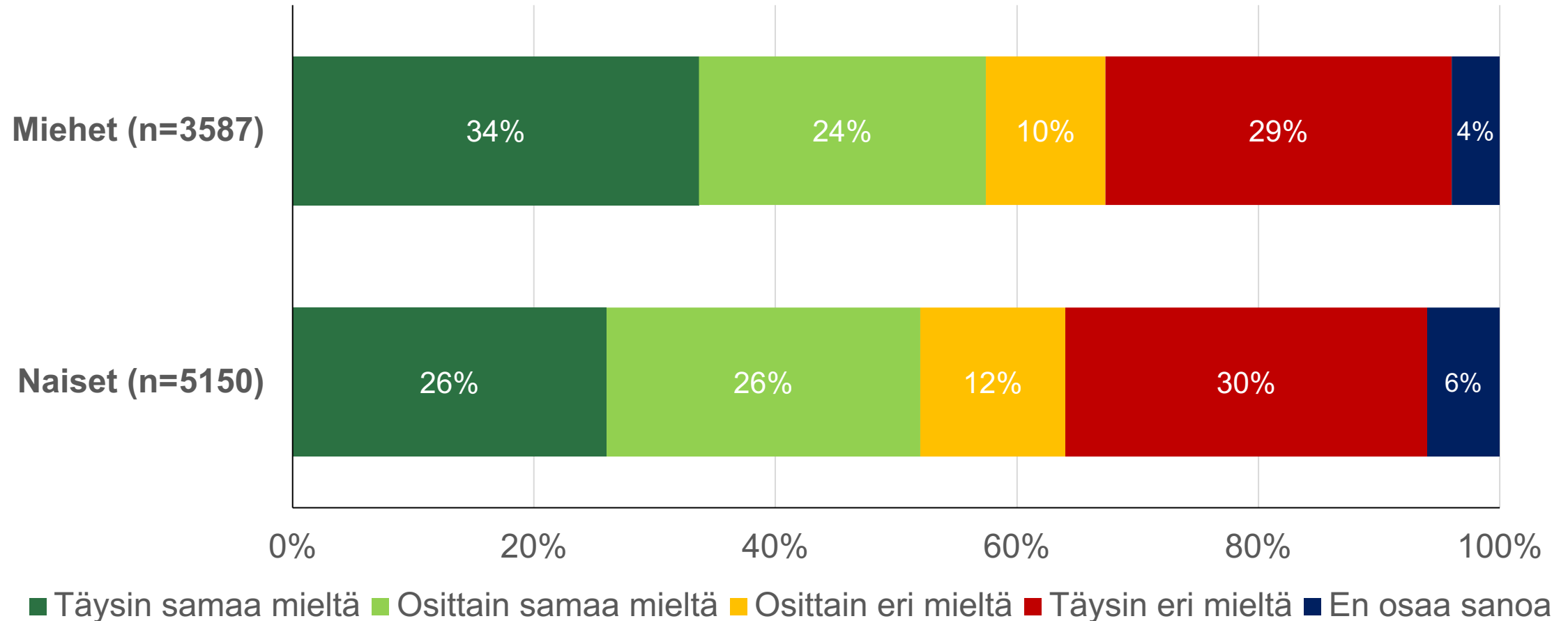
Ennakkotuloksia 2023 aineistosta

Vertailua vastaajaryhmien välillä

- Sukupuoli
- Ikä
- Työelämässä oleminen
- Erikoisalaryhmä
- Palliativisen lääketieteen erityispätevyys

Eutanasia tulisi laillistaa Suomessa

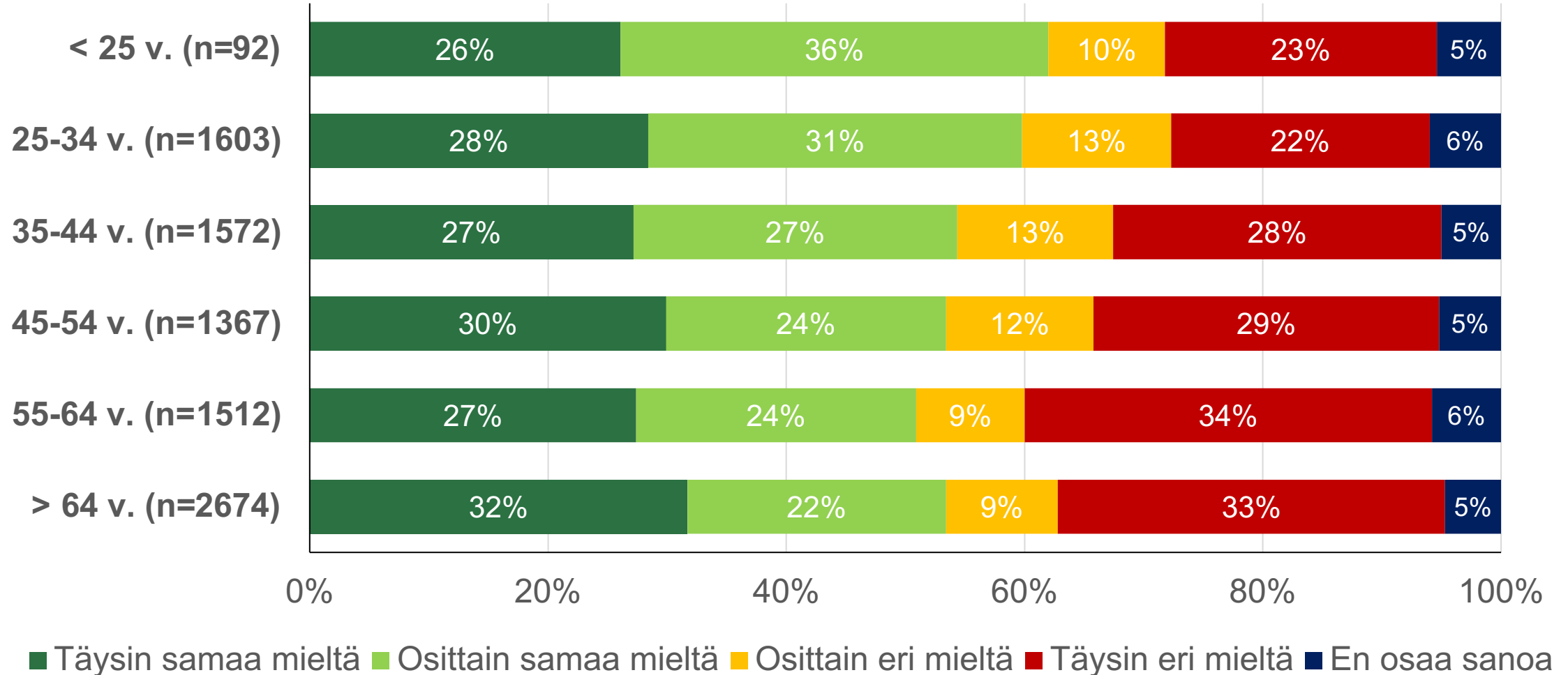
n=8737*, vastaajat sukupuolen mukaan v. 2023

*Vastaukset "Muu" ja "En halua vastata" poissuljettu vähäisen vastaajamäärän vuoksi.

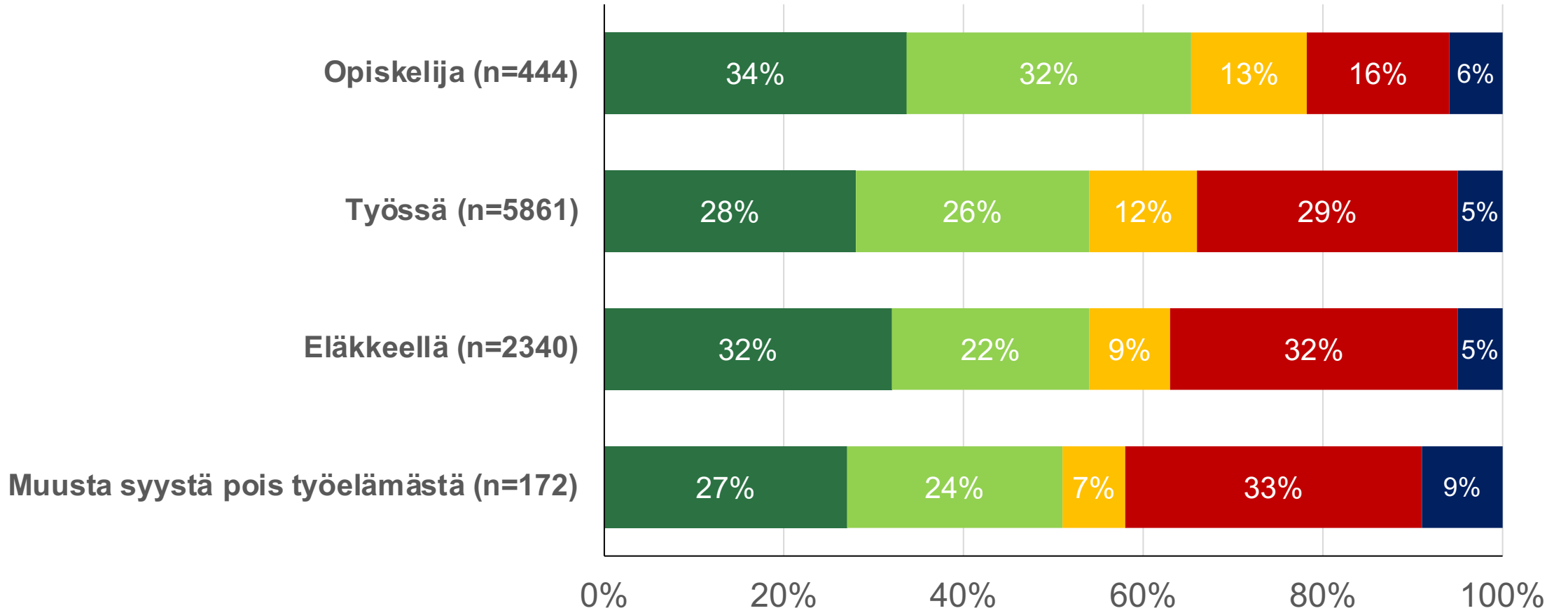
Eutanasia tulisi laillistaa Suomessa

n=8820, kaikki vastaajat ikäryhmittäin v. 2023

Eutanasia tulisi laillistaa Suomessa

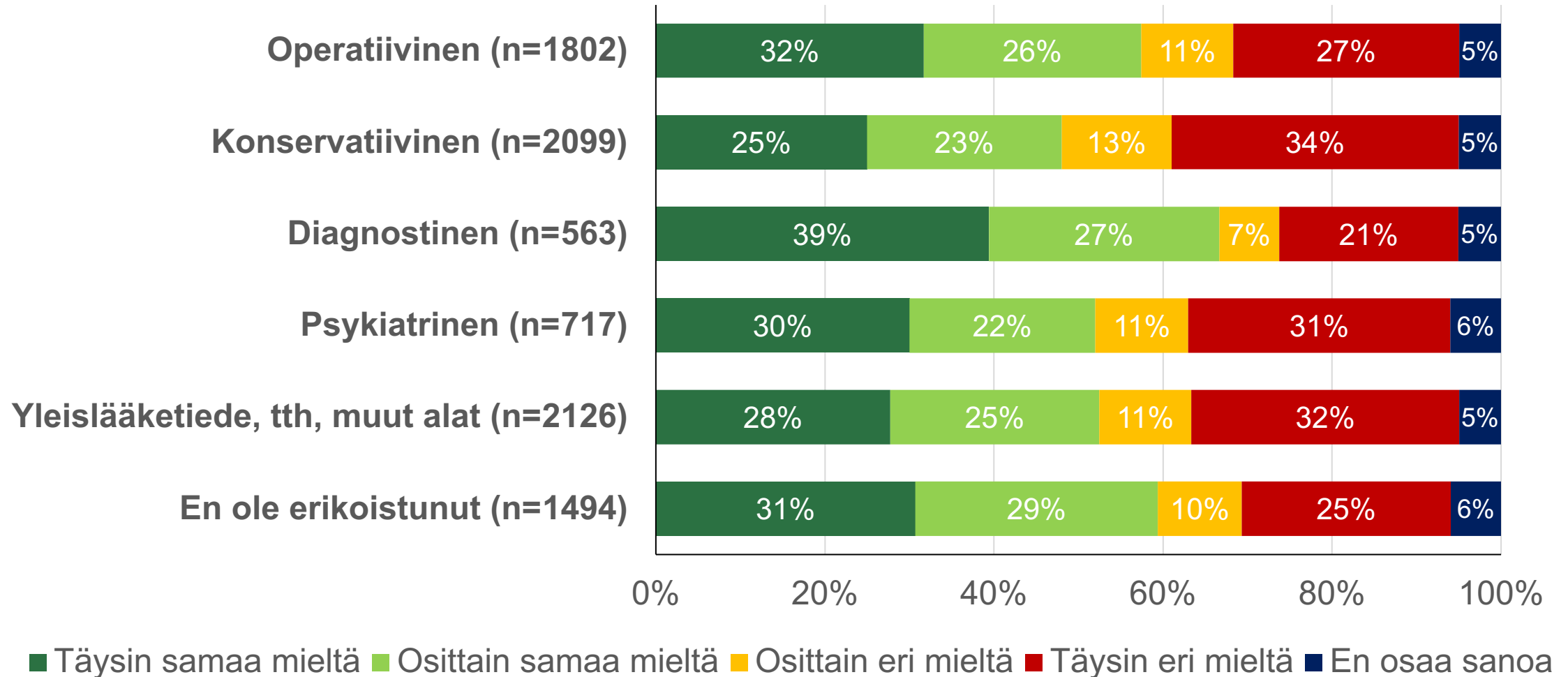
n=8817, kaikki vastaajat työelämässä olon mukaan v. 2023

■ Täysin samaa mieltä ■ Osittain samaa mieltä ■ Osittain eri mieltä ■ Täysin eri mieltä ■ En osaa sanoa

Eutanasia tulisi laillistaa Suomessa

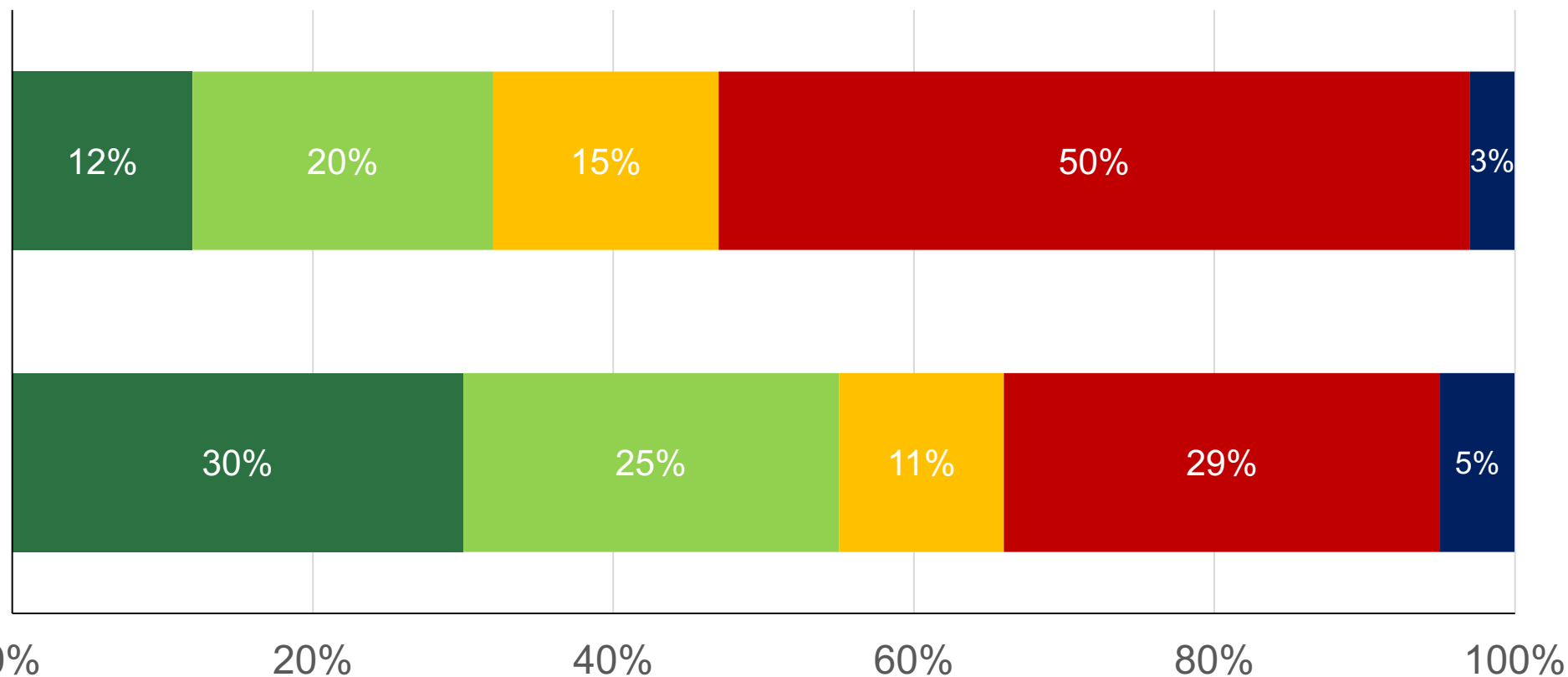
n=8801, kaikki vastaajat erikoisalaryhmittäin v. 2023

Eutanasia tulisi laillistaa Suomessa

n=8763*, vastaajat palliativisen lääketieteen erityispätevyyden mukaan v. 2023

Palliativisen lääketieteen erityispätevyys
(n=196)

p < 0.001

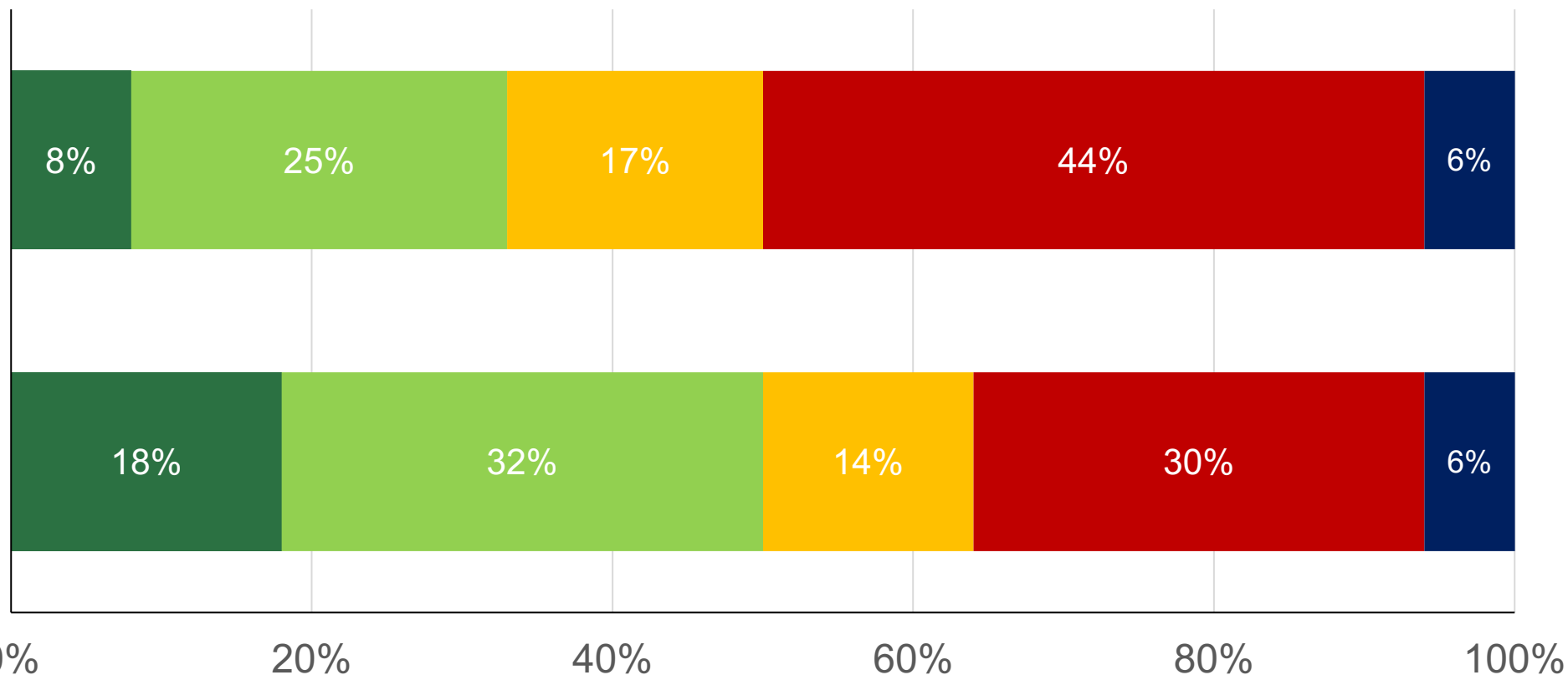
■ Täysin samaa mieltä ■ Osittain samaa mieltä ■ Osittain eri mieltä ■ Täysin eri mieltä ■ En osaa sanoa

*En halua vastata kysymykseen erityispätevyydestä poissuljettu (n= 28)

Lääkärin tulee voida avustaa potilastaan itsemurhassa

n=8754*, vastaajat palliatiivisen lääketieteen erityispätevyyden mukaan v. 2023

Palliatiivisen lääketieteen erityispätevyys
(n=194)

$p < 0.001$

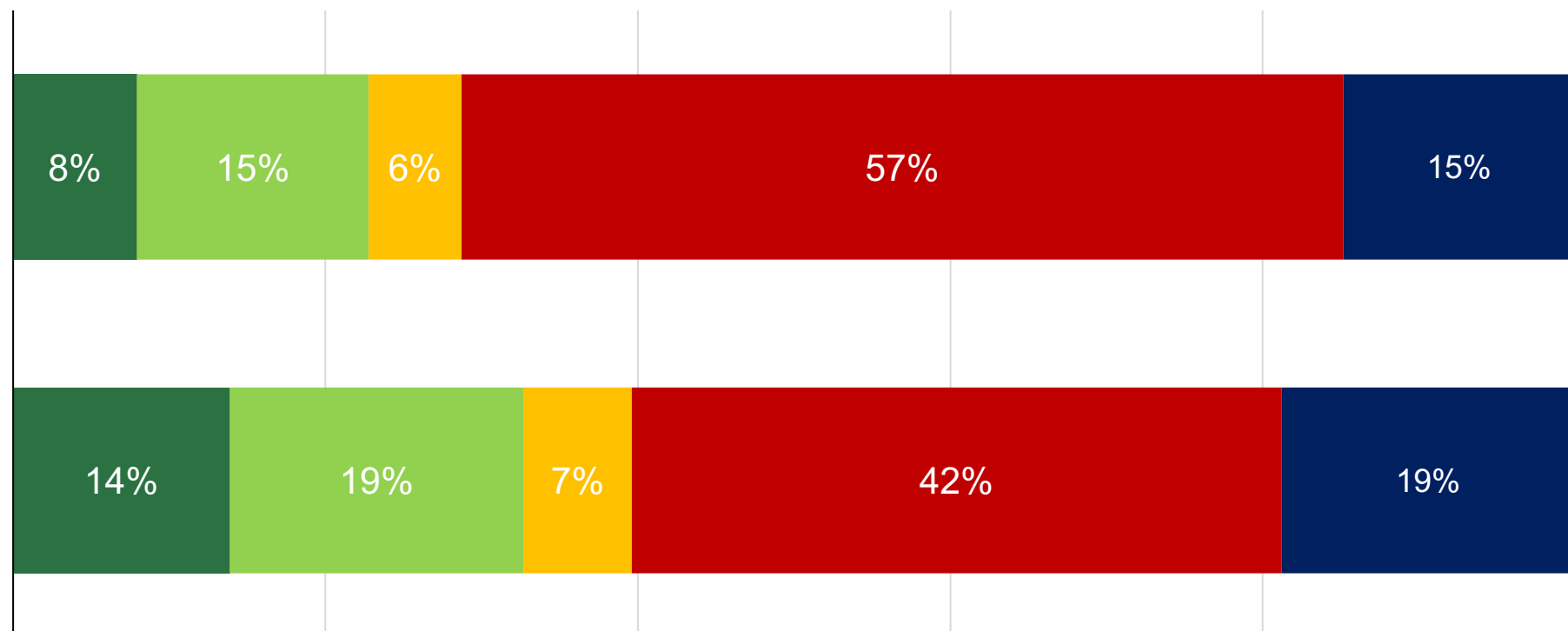
■ Täysin samaa mieltä ■ Osittain samaa mieltä ■ Osittain eri mieltä ■ Täysin eri mieltä ■ En osaa sanoa

*En halua vastata kysymykseen erityispätevyydestä poissuljettu (n= 28)

Jos eutanasia olisi Suomessa sallittua, voisin itse joskus harjoittaa sitä

n=8758*, vastaajat palliatiivisen lääketieteen erityispätevyyden mukaan v. 2023

Palliatiivisen lääke-
tieteen erityispätevyys
(n=196)

p = 0.002

■ Täysin samaa mieltä ■ Osittain samaa mieltä ■ Osittain eri mieltä ■ Täysin eri mieltä ■ En osaa sanoa

*En halua vastata kysymykseen erityispätevyydestä poissuljettu (n= 28)

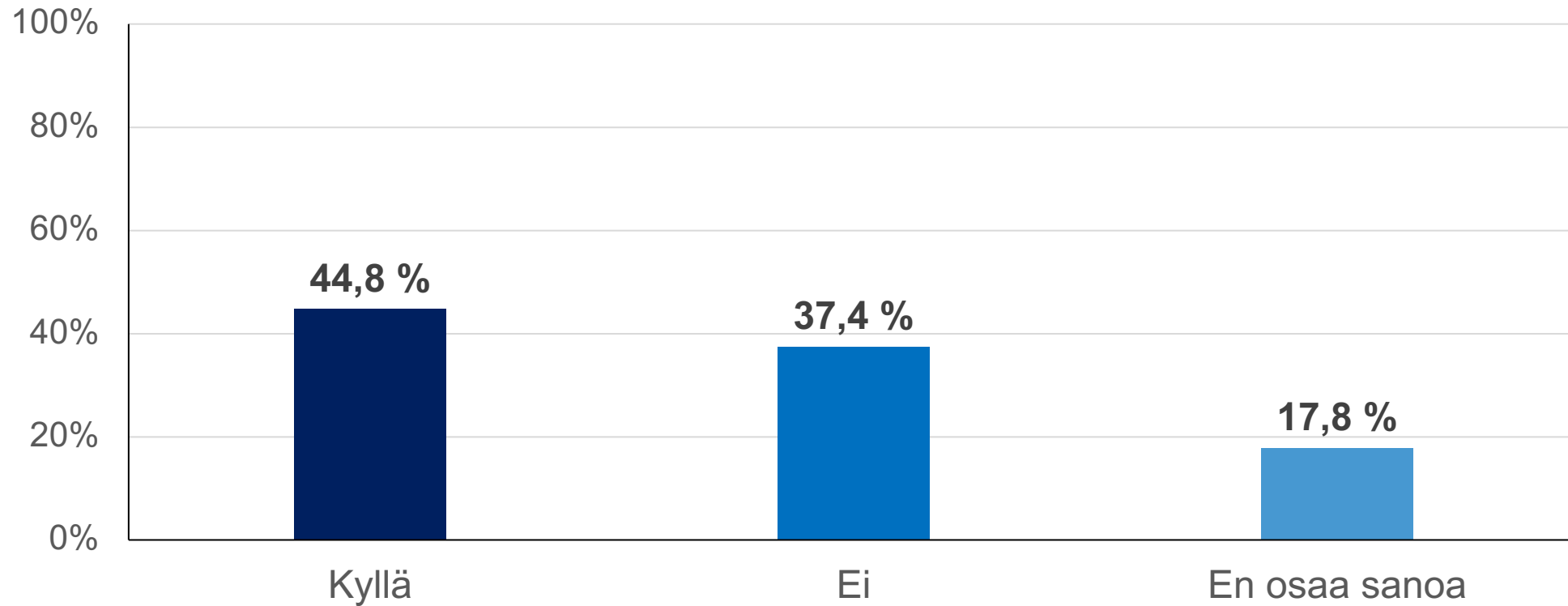
Ennakkotuloksia 2023 aineistosta

Mielipiteet Lääkäriliiton nykyisiin kantoihin

- *”Lääkäriliitto vastustaa eutanasian laillistamista.”*
- *”Lääkäriliitto vastustaa myös sitä, että lääkärit ammattikuntana velvoitettaisiin tekemään toimenpiteitä, joiden ensisijaisena tarkoituksena on jouduttaa potilaan kuolemaa.”*

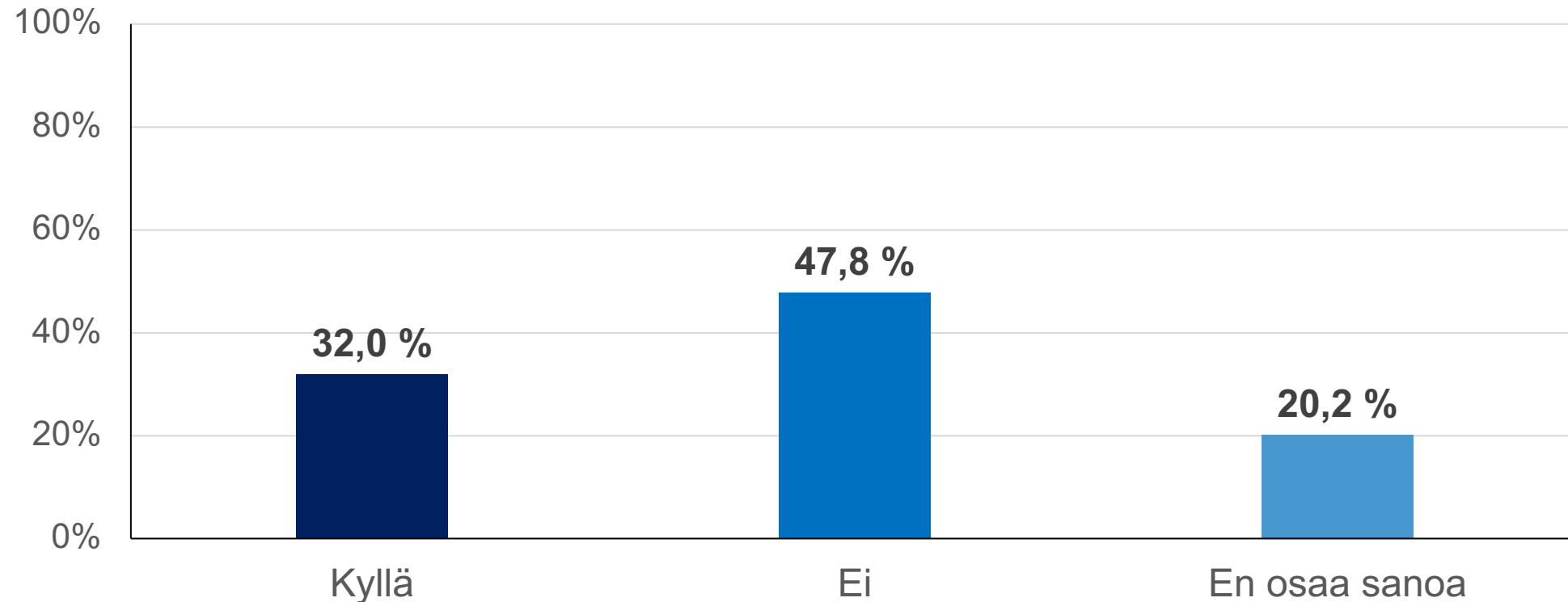
Tulisiko Lääkäriliiton muuttaa eutanasiaan liittyvää kantaansa?

n = 8830, Kaikki vastaajat v. 2023

Tulisiko Lääkäriliiton muuttaa lääkäriavusteiseen itsemurhaan liittyvää kantaansa?

n = 8832, Kaikki vastaajat v. 2023

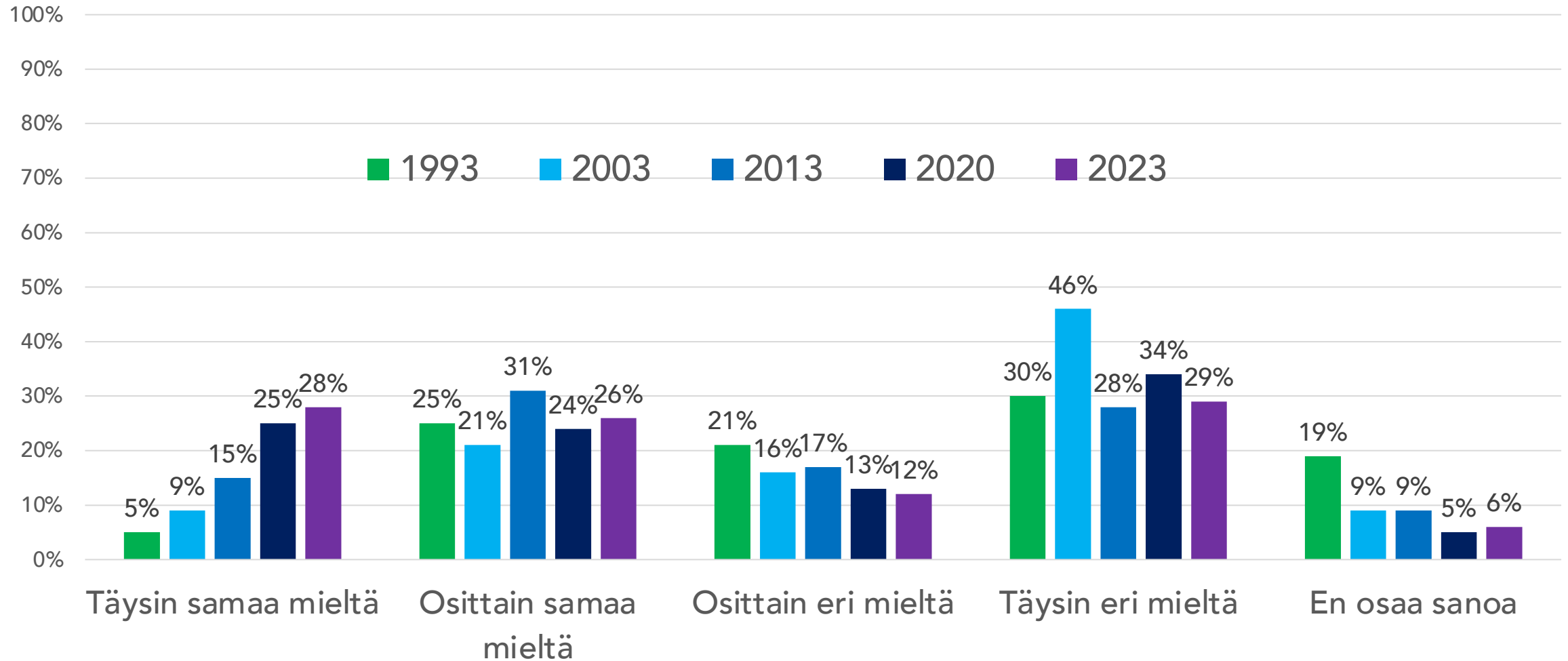
Ennakkotuloksia

Vertailu vuosien 1993, 2003, 2013, 2020, 2023 välillä

- Vertailussa ainoastaan alle 65-vuotiaat valmiit lääkärit, koska 1993, 2003, 2013 aineistoissa ei ollut opiskelijoita eikä yli 64 v. lääkäreitä

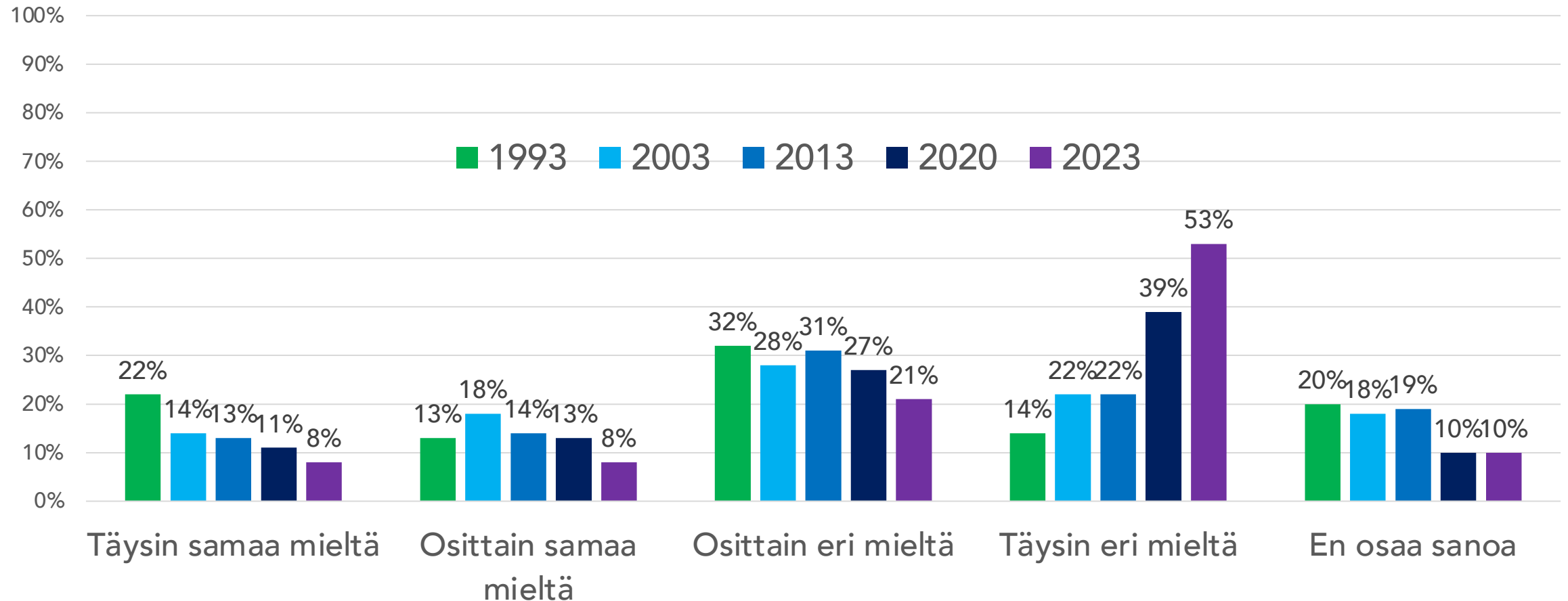
Eutanasia tulisi laillistaa Suomessa

Vertailu: 1993, 2003, 2013, 2020, 2023 (< 65 v. lääkärit)

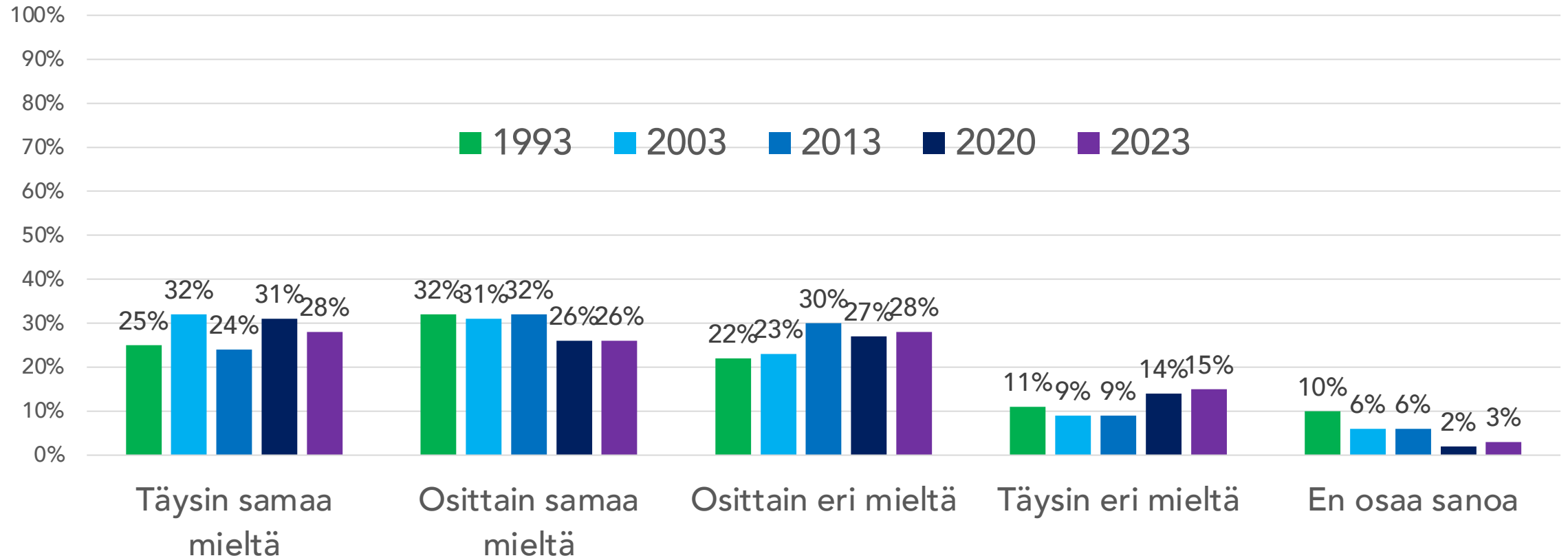
Lääkäriä tulisi rangaista itsemurhassa avustamisesta

Vertailu: 1993, 2003, 2013, 2020, 2023 (< 65 v. lääkärit)

Riittävällä palliatiivisella hoidolla ja saattohoidolla tarvetta eutanasiaan ei ole

Vertailu: 1993, 2003, 2013, 2020, 2023 (< 65 v. lääkärit)

Avoimet kysymykset 2023

- Kymmenen avointa kysymystä, joihin yhteensä **23 453** vastausta
- Esimerkiksi:
 - *Perustelisitko lyhyesti mielipidettäsi eutanasiasta ja sen laillistamisesta Suomessa?*
 - *Perustelisitko lyhyesti mielipidettäsi lääkäriavusteisesta itsemurhasta ja sen mahdollistamisesta Suomessa?*
 - *Mitä muita terveisiä sinulla on Lääkäriliitolle eutanasiaan tai lääkäriavusteiseen itsemurhaan liittyen?*
- Näiden laadullinen analyysi hyvin tärkeää, mutta vie aikaa

Eutanasian perusteet 2023

- Kysyttiin myös mielipiteitä eutanasian mahdollisiin perusteisiin
 - 13 väittämää ja 2 avointa kysymystä
 - Väittämiin vastaaminen ei ollut aina yksiselitteistä (kyselyä tullaan jatkossa muokkaamaan tältä osin)
- Tulosten raportoiminen vaatii vastaajaryhmien sekä laadullisten ja määrällisten vastausten tarkan analysoinnin

Jatkotutkimukset

- Määrällisen aineiston tarkempi analysointi ja raportointi tieteellisissä julkaisuissa
- Laadullisen aineiston analysointi ja raportointi tieteellisissä julkaisuissa
- Suomen Sairaanhoitajien kanssa yhteistyössä tehtävä kysely otokselle sairaanhoitajia vuoden 2024 aikana
- Kansalaisille tehtävä kysely vuoden 2024 aikana

Yhteenveto

- Lääkäreiden mielipiteet eutanasian laillistamisesta jakautuvat
 - n. 29 % on täysin eutanasian laillistamisen kannalla
 - n. 29 % on täysin eutanasian laillistamista vastaan
 - Laillistamista osittain kannattaa useampi kuin osittain vastustaa
- Vähemmistö lääkäreistä voisi itse osallistua eutanasiaprosessiin
 - Täysin samaa mieltä osallistumisesta n. 14 % lääkäreistä
- Myös mielipiteet lääkäriavusteisesta itsemurhasta jakautuvat
- Täysin eutanasian laillistamisen kannalla olevien alle 65-vuotiaiden lääkäreiden osuus on noussut vuodesta 1993 (5 %) vuoteen 2023 (28 %)
- Lääkärin rankaiseminen itsemurhassa avustamisesta saa vähemmän kannatusta nykyisin kuin 10-30 vuotta sitten

Yhteenveto

- Palliativisen lääketieteen erityispätevyyslääkärit suhtautuvat selvästi kriittisemmin eutanasian laillistamiseen ja siihen osallistumiseen kuin muut lääkärit
- Operatiivisten ja diagnostisten alojen lääkärit suhtautuvat myönteisemmin eutanasian laillistamiseen kuin konservatiivisten alojen lääkärit
- Valmiit lääkärit suhtautuvat eutanasian laillistamiseen kriittisemmin kuin opiskelijat
- Jatkotutkimukset kertovat lääkäreiden mielipiteiden perusteita ja taustoista
 - Erityisesti avoimien kysymysten laadullinen sisällönanalyysi
 - Vastataan kysymykseen: Miksi lääkärit ovat tätä mieltä?